

«ХИМИЯ» ПӘНІНЕН

9-СЫНЫПТАР ҮШІН

**ОҚУ ЖЫЛЫНА АРНАЛҒАН ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ
СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ**

*(жылдық бағаға «қанағаттанарлықсыз» баға алған білім алушылар
үшін)*

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	3
1. Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың мақсаты	3
2. Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың мазмұнын анықтайтын құжаттар.....	3
3. Күтілетін нәтиже	3
4. Жиынтық бағалауды өткізу ережесі	4
5. Модерация және балл қою	5
6. Оқу жылына арналған жиынтық бағалауға шолу	6

Кіріспе

«Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, оларды аралық және қорытынды аттестаттауды өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 Бұйрығымен бекітілген бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылаудың, оларды аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі қағидаларына сәйкес үш немесе одан да көп пәндерден жылдық бағаға «қанағаттанарлықсыз» баға алған білім алушылар қайта оқу жылына қалдырылады.

Бір немесе екі пәннен жылдық бағаға «қанағаттанарлықсыз» баға алған білім алушылар үшін оқу жылы аяқталған соң өткізілетін мектеп құрастырған кестеге сәйкес оқу жылына арналған жиынтық бағалау ұйымдастырылады.

Оқу жылына арналған жиынтық бағалау қорытындысы бойынша «қанағаттанарлықсыз» баға алған білім алушылар қосымша жиынтық бағалауды қайта тапсырады. Қосымша жиынтық бағалау жаңа оқу жылы басталғанға дейін өткізіледі.

Білім беру ұйымдарында оқу жылына арналған жиынтық бағалау мен қосымша жиынтық бағалау осы спецификацияға сәйкес өткізіледі.

Білім алушы қосымша жиынтық бағалаудан «қанағаттанарлықсыз» баға алған жағдайда, қайта оқу жылына қалдырылады.

1. Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың мақсаты

Оқу жылына арналған жиынтық бағалау пән бойынша білім алушылардың күтілетін нәтижеге жеткенін көрсете алуына қосымша мүмкіндік беру және оқуды жалғастыру үшін қанағаттанарлық баға алу мақсатында өткізіледі.

2. Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың мазмұнын анықтайтын құжаттар

«Химия» пәні бойынша оқу бағдарламасы, негізгі мектеп (7-9 сынып)

3. Күтілетін нәтиже

Білу:

- алғашқы химиялық түсініктерді;
- зертханалық және практикалық жұмыстар барысындағы техника қауіпсіздік ережелерді;
- негізгі химиялық заңдар мен теориялар мәнін;
- физикалық және химиялық шамалардың өлшем бірлігін;
- түсініктер, формулалар, заңдар және физикалық тұрақты шамаларды;
- атом-молекулалық ілім, атом құрылысы және элементтер қасиетін;
- химиялық таңбаларды;
- зат классификациясын;
- химиялық байланыс түрлерін және зат құрылысын;
- химиялық реакциялардың жүру заңдылығын және белгілерін, типтерін;
- бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластарын және олардың қасиеттерін;
- электролиттік диссоциация теориясын;
- периодтық заңды және химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымын;

Түсіну:

- химиялық реакциялардың жүру жағдайларын;

- тотығу және қалпына келу процесін;
- органикалық және бейорганикалық заттар кластарының арасындағы айырмашылықтарды;
- ИЮПАК халықаралық номенклатурасын;
- химиялық өндірістің технологияларын және ғылыми қағидаттарын;

Қолдану:

- тірі және өлі табиғаттағы процестер және құбылыстарды сипаттау үшін негізгі химиялық терминдер мен түсініктерді;
- тәжірибе – экспериментальды және зерттеу жұмыстарын қауіпсіз жүргізу әдістерін;
- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда, оқу және қолданбалы есептер шығаруда химиялық заңдылықтар және формулаларды;
- нәтижелерді ұсынуда графикалық әдістерді;
- өлшем бірліктердің Халықаралық жүйесін;

Анализдеу:

- берілген жаратылыстану- ғылыми эксперименттер нәтижесінде алынғандарды;
- графикалық және кесте түрінде ұсынылған ақпараттарды;
- зат қасиеттерінің оның сапалық және сандық құрамы мен құрылысына тәуелділігін;
- зат қолданыс сферасы мен қасиеттерінің өзара байланысының себеп- салдарын;

Синтездеу:

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін жинақталған және өңделген деректерді, ақпараттарды;
- гипотеза, дәлел және түсініктеме жасауға арналған ғылыми модельдерді және дәлелдемелерді;
- эксперимент және зерттеулер жүргізу жоспарын;
- эмпирикалық қағидаларды, қағидаттар мен заңдылықтарды жүйелеу, жіктеу және анықтау үшін тірі және өлі табиғатта болатын процестер туралы білімдерді жинақтайды;

Бағалау:

- жүргізілген эксперименттер нәтижесін;
- зертханалық жұмыстарды жүргізу кезіндегі тәуекелдерді;
- адамның тіршілік әрекеті мен қоршаған ортадағы түрлі физикалық және химиялық процестердің әсерін.

4. Жиынтық бағалауды өткізу ережесі

Тоқсан бойынша жиынтық бағалау кезінде кабинетіңіздегі көмек ретінде қолдануға мүмкін болатын кез келген көрнекі құралдарды (диаграммалар, кестелер, постерлер, плакаттар немесе карталарды) жауып қойыңыз.

Тоқсан бойынша жиынтық бағалау басталмас бұрын алғашқы бетінде жазылған нұсқауды оқып, білім алушыларға жұмыстың орындалу ұзақтығын хабарлаңыз. Білім алушыларға жұмыс барысында бір-бірімен сөйлесулеріне болмайтындығын ескертіңіз. Нұсқаулықпен таныстырып болғаннан кейін білім алушыларға тоқсан бойынша жиынтық бағалау басталғанға дейін түсінбеген сұрақтарын қоюға болатындығы туралы айтыңыз.

Білім алушылардың жұмысты өздігінен орындап жатқандығына, жұмысты орындау барысында көмек беретін қосымша ресурстарды, мысалы: сөздіктер немесе калькуляторлар

(спецификацияда рұқсат берілген жағдайлардан басқа уақытта) пайдалануларына мүмкіндіктерінің жоқ екендігіне көз жеткізіңіз. Олардың жұмыс уақытында бір-біріне көмектесулеріне, көшіріп алуларына және сөйлесулеріне болмайтындығын ескертіңіз.

Білім алушыларға дұрыс емес жауапты өшіргішпен өшірудің орнына, қарындашпен сызып қоюды ұсыныңыз.

Жұмыс барысында нұсқаулыққа немесе жұмыстың ұзақтығына қатысты білім алушылар тарапынан қойылған сұрақтарға жауап беруге болады. Жекелеген білім алушыларға көмек беруге негізделген кез келген ақпаратты оқуға, айтуға, өзгертіп айтуға немесе көрсетуге тыйым салынады.

Жиынтық бағалау жұмыстарының орындалуына 5 мин уақыт қалғанын оқушыларға хабарлаңыз

Жиынтық бағалау жұмысын орындауға берілген уақыт аяқталғаннан кейін оқушылардан қаламсаптарын/ қарындаштарын партаға қойюларын сұраңыз.

5. Модерация және балл қою

Барлық мұғалімдер балл қою кестесінің бірдей нұсқасын қолданады. Модерация үдерісінде бірыңғай балл қою кестесінен ауытқушылықты болдырмау үшін жұмыс үлгілерін балл қою кестесіне сәйкес тексеру қажет.

Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың балдары балды бағаға ауыстыру шәкіліне сәйкес бағаға ауыстырылады.

ЖБ балдары	Балдардың % пайыздық мазмұны	Баға
0-9	0-39	қанағаттанарлықсыз - "2"
10-16	40-64	қанағаттанарлық - "3"
17-21	65-84	жақсы - "4"
22-25	85-100	өте жақсы - "5"

Қорытынды баға оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың/ қосымша жиынтық бағалаудың бағалары мен жылдық бағаның орташа арифметикалық мәні ретінде қойылады.

Жылдық баға	Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың/қосымша жиынтық бағалаудың бағасы*	Қорытынды баға
2	2	2
2	3	3
2	4	3
2	5	4

Ескерту: * Оқу жылына арналған жиынтық бағалаудың/ қосымша жиынтық бағалаудың бағасы қағаз журналдың «Емтихан бағасы» бағанына қойылады.

6. Оқу жылына арналған жиынтық бағалауға шолу

Жиынтық бағалаудың өткізілу уақыты - 40 минут

Балл саны - 25

Тапсырмалар түрлері:

КТБ- Көп таңдауы бар тапсырмалар;

ҚЖ- Қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар;

ТЖ -Толық жауапты қажет ететін тапсырмалар.

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Оқу жылына арналған жиынтық бағалауда әртүрлі тапсырмалар: көп таңдауы бар сұрақтар, қысқа/ толық жауапты қажет ететін сұрақтар қолданылады.

Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтарға сөздер немесе қысқа сөйлемдер түрінде жауап береді. Толық жауапты қажет ететін сұрақтарда білім алушылар орындаушылық және шығармашылық дағдыларын көрсетеді.

Нұсқа: 13 тапсырмадан тұрады: соның ішінде бірнеше жауап нұсқаларынан тұратын сұрақтар, қысқаша жауапты қажет ететін сұрақтар, толық жауапты қажет ететін тапсырмалар берілген.

Оқу жылына арналған жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін мақсат	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырманың саны*	№ тапсырма*	Тапсырма түрі*	Орындау уақыты, мин*	Балл*
9.1А	9.4.1.6 -қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру	Қолдану	1	1	ҚЖ	3	1
9.1В	9.4.1.9 - Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу	Қолдану	1	2	КТБ	1	1
	9.4.1.10 -хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау	Қолдану	1	3	ҚЖ	2	2
9.1С	9.3.2.3 -катализатордың реагенттен айырмашылығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру	Қолдану	1	4	ҚЖ	2	1
	9.3.2.4 -реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру	Білу және түсіну				3	1
9.2А	9.2.2.3 -тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану	Қолдану	1	5	КТБ	2	1
9.2В	9.1.4.1 -металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу	Қолдану	1	6	КТБ	2	1
9.2С	9.2.1.5-атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау	Қолдану	1	7	ТЖ	5	3
9.3А	9.1.4.5 -галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру	Білу және түсіну	1	8	КТБ	1	1

	және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау						
	9.2.1.11-16 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау	Білу және түсіну	1	9	ҚЖ	4	3
9.3В	9.5.1.2 –Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру	Жоғары деңгей дағдылары	1	10	ТЖ	3	4
9.4А	9.4.3.2 -көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу	Білу және түсіну	1	11	КТБ	2	1
	9.2.3.4 -газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау	Қолдану	1	12	ТЖ	5	3
9.4В	9.4.3.10 -этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;	Қолдану	1	13	ТЖ	5	2
	Барлығы						25

«Химия» пәнінен тапсырма үлгілері және балл қою кестесі

1. Тұздар – метал катионы және қышқыл қалдығы анионынан тұратын күрделі заттар.
Ас содасы (NaHCO_3) суда ерігенде қандай иондарға ыдырайды? Диссоциациялану теңдеуін жазыңыз.

_____ [1]

2. Белгісіз X^{2+} катион ерітіндісіне NaOH ерітіндісінің 1-2 тамшысын қосқанда көк түсті тұнба түзілді. X^{2+} катионын көрсетіңіз.

- A. $\text{Ba}^{2+}(\text{ep})$
- B. $\text{Ca}^{2+}(\text{ep})$
- C. $\text{Cu}^{2+}(\text{ep})$
- D. $\text{Fe}^{2+}(\text{ep})$

[1]

3. Белгісіз бір катион X^+ арқылы галогенид аниондарын сапалық анықтауға болады. Катионды атаңыз және йодид ионымен реакцияның бақылау қандай болады?

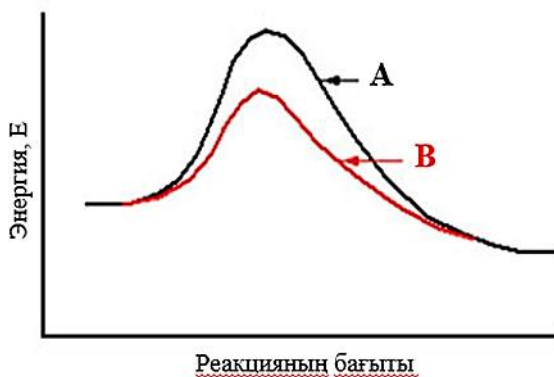
Катион: _____

Реакцияны бақылау _____

[2]

4. Химиялық реакцияның жылдамдығы әртүрлі факторларға тәуелді болады.

(а) Төмендегі № 2 суретте қай график катализатор қатысында жүретін реакцияны көрсетеді?

№ 2 сурет

Жауап: _____ [1]

(b) Металдарды коррозиядан қорғау үшін технеций қосылыстарын металға қосады. Себепін түсіндіріңіз.

_____ [1]

5. Аммоний нитраты NH_4NO_3 қосылысындағы азоттың тотығу дәрежелерін анықтаңыз.

- A. +3, +5
- B. -3, +5
- C. +1, -1
- D. -3, +4

[1]

6. Металдардан сым, көліктің құралдарын, зергерлік бұйымдар жасайды. Металдардың осы қолданылуы қандай қасиеттерге байланысты?

	Бөлшектер арасындағы электростатикалық күш	Кристалдық торы	Электр өткізгіштігі
A.	ия	металдық	ия
B.	ия	иондық	ия
C.	жоқ	металдық	ия
D.	жоқ	иондық	ия

[1]

7. (a) Асқазанның қыжылын басатын дәрілерді алюминий гидроксидінен жасайды. Химиялық реакция теңдеуі арқылы асқазандағы алюминий гидроксидінің антацидтік қасиетін өрнектеңіз және реакцияны түсіндіріңіз.

Реакция теңдеуі:

[2]

- (b) Алюминий оксидіне суды қосқанда, рН мәні өзгермейді және реакция жүрмейді. Себебін түсіндіріңіз.

[1]

8. Галоген атомдарының сыртқы электрондық қабатының конфигурациясын көрсетіңіз.

- A. ns^2np^1
- B. ns^2np^3
- C. ns^2np^4
- D. ns^2np^5

[1]

9. Периодтық кестедегі VI топ элементтерін халькогендер деп атайды. Осы топ элементтерінің қосылыстарындағы максималды тотығу дәрежесі нешеге тең?

Жауап: _____ [1]

Топ бойынша жоғарыдан төмен қарай халькогендердің электрондарды қабылдау қабілеті қалай өзгереді? Себебін түсіндіріңіз.

[2]

10. (a) Төмендегі суретте бастауыш сынып оқушысының күнделікті тағам рационы көрсетілген. Бұл балансталған диеталық тағам емес. Оқушы денесінің қалыпты өсуіне қандай қоректік заттар қажет? Жауабыңызды дәлелдермен түсіндіріңіз.

[2]

(b) Ағзаға қоректік заттардан басқа, макро- және микроэлементтер де өте қажет.

Темір мен кальций элементтерінің ағзаға әсері қандай?

[2]

11. Амин қышқылындағы функционалды топ(тар)ды көрсетіңіз.

- A. Карбоксил және карбонил топтары
- B. Карбоксил және амид топтары
- C. Карбоксил және амин тобы
- D. Карбонил және амин тобы

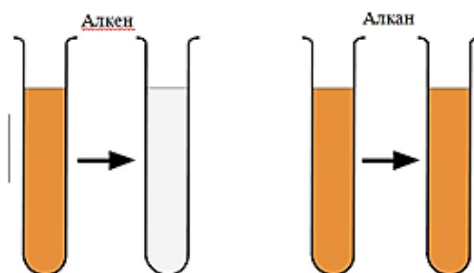
[1]

12. Белгісіз X органикалық заты жанғанда көмірқышқыл газын және су түзеді. X заттың құрамында 80% көміртек атомы және 20% сутек атомдары бар. Заттың молекулалық массасы 30 г/моль. X затының молекулалық формуласын табыңыз.

[3]

13. Алкен және алкин қанықпаған көмірсутектерге жатады, екеуі де галогендермен реакцияға түседі.

(a) Төмендегі сурет бойынша алканды алкеннен қалай ажыратуға болады? Жауабыңызды түсіндіріңіз.

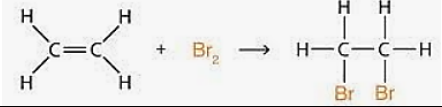
[1]

(b) Кез келген алкен бром суымен әрекеттесу реакция теңдеуін жазыңыз.

[1]

[Барлығы 25]

Балл қою кестесі

№	Жауап	Балл	Қосымша ақпарат
1	а) $\text{NaHCO}_3 \rightarrow \text{Na}^+ + \text{HCO}_3^-$ / $\text{HCO}_3^- \rightarrow \text{H}^+ + \text{CO}_3^{2-}$	1	
2	С	1	
3	Күміс Ag^+ сары түсті тұнба	1 1	
4	В	1	
	Ингибитор – реакцияның жылдамдығын тежейді	1	
5	В	1	
6	А	1	
7	$\text{Al}(\text{OH})_3 + 3\text{HCl} \longrightarrow \text{AlCl}_3 + 3\text{H}_2\text{O}$ Суда ерімейді	2 1	
8	Д	1	
9	+6 Электртерістілігі кемиді, себебі ішкі электрондық қабат саны артқан сайын атомдық радиус та артады, сыртқы электрондардың ядроға тартылуы әлсірейді.	1 2	
10	а) тағам рационсында <i>ақуыз мөлшері өте аз.</i> Ал, ақуыз ағзада <i>құрылыс материалын</i> атқарады.	2	
	б) темір – гемоглобиннің құрамында болады, оттекті тасымалдайды	1	
	кальций – сүйектің қатаюйын қамтамасыз етеді, қанның ұюына қатысады.	1	
11	С	1	
12	Мольдік қатынастардың есептегені үшін Көміртек $80/12.01 = 6.66$ Сутек $20/1.01 = 19.80$ 1: 3 Молекулалық формула үшін $M(\text{CH}_3) = 15$ г/моль $n = 30/15 = 2$ формуласы: C_2H_6	1 1 1	
13	Алкен бром суын немесе калий перманганатын түссіздендіреді, ал алкан өзгеріске ұшырамайды. 	1 1	
	Барлығы	25	